

Føroya Sosial-Demokrat

RÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 60

Lýsingarprisur fyri mm: 20 øyru á
1. síðu, 15 øyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 6. oktober 1951

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 3,20 + porto um fjórðingsárið

25. Árg.

HITT PRIVATA

Ein andstöðan móti sosialismuni er, at javnaðarmenn vilja drepa hitt privata initiativ, vilja við sínum politikki gera tað ógjørligt hjá virkisfúsum monnum at hevja seg, og lata evnr og kunnleika koma til sín rätt.

Um so er at sosialisman soleiðis hevði forðað fyri at yrkishugur, yrkisevnr og yrkislívi kom til sín rätt, vildi hon sjálvsagt havt eina drepani ávirkan á øllum samfelagsökjum, men tibeitur er tað ikki soleiðis. Tvørtur ímóti. Í einum socialistiskum samfelagi verða møguleikar, evnr, kunnleiki o. a. at koma fram í nógv stórrum mun enn í einum kapitalistiskum samfelagi, tí eitt tað størsta brekið við kapitalismuni er, at hon beinleiðis forðar einum stórum parti av fólkinum at útbúgva, menna og víðka um tey víðföddu evnini. Tað er ikki mark fyri, hvussu ómetilg virðir fara fyri einki, tí bert eitt fátal av fólkinum hevur atgongd til teir stovnanir, ið skapa skulu yrkiskunnleika millum manna.

Hitt kapitalistiska samfelagið skapar møguleikar fyri nøkrum einstökum, men tað er ikki sagt, at tey eru tey røttu til at røkja tær ymisku samfelagsligu yrkisgreinirnar.

Ofta er tað ein spurningur: Við hvørjum rætti og á hvønn hátt hava einstaklingarnir skapa stór virkir og á hvønn hátt halda teir tey gangandi?

Kanna vit henda partin av söguni fáa vit ofta eina dapra mynd av kapitalismuni. Frá fyrstu tíð er hon uppbygd á eitt so ljótt og syrgiligt grundarlag, at vit hava ilt við at hugsa um tey menniskjuni, ið skaptu samfelagið fyri tey einstöku, eins og vit hava ilt við at hugsa okkum, at tað skulu hava funnist slikir eyðræningar og blóðsúgvarar sum teir, ið vorðnir eru kapitalistar og hava skapt eina samfelagsskipan samsvarandi við teirra hugsunnarhátt, teirra gagn og besta.

Heft við frekastu trældómsleinkjum hava maður, kona og børn slitið seg til deyðis undir verstu arbeidslíkindum, ið hugsast kunnu, lítlari og ongari lön, upp til 20-tímars arbeidslag, ongari trygging av nøkrum slag o. s. fr. Alt samalt fyri at nøkur einstök skulu hava kunnað liva í yvirflóð — ikki gjørt peningsverk sjálvi,

INITIATIVIÐ

men einans livað av fólksins sveitta, möði, tárur, sorgum og saknum.

Tað, at fólkið gjørdist meira vakið og upplýst, fekk teir at slaka og teir hava í hvørjum samfelag slakað til dagin í dag, men enn er nógv ov nógv eftir av hesi somu kapitalismuni, ið kúgaði og eyðrændi okkara forfedrar.

Enn er tað langt frá at hvønn einasti samfelagsborgari eigur tann rættin, ið honum tilkemur sum limur í einum rættvísissamfelagi.

Hvussu mong eru tey, ið troyta kunnu samfelagsins lærdómsskeldur?

Hvussu mong eru tey, ið eru fullkomiliga tryggjaði móti arbeidss- og inntökuloyso?

Vit hava alla myndina av tí kapitalistiska samfelagnum frammanfyri okkum í dag. Dagliga hoyrist um at menn verða uppsagdir úr arbeidnum. Hví? Tí hin einstaki arbeidsgjævarin hevur framvegis háls- og handsrætt yvir arbeidaranum, hansara er avgerðarrætturin. Eitt úrslit av tí privata initiativinum.

Hin arbeidandi fjöldin má frigerast.

Men ein og hvør arbeidari má minnst, at fyrsta stig til broytan av samfelagsskipanini verður gjørt við krossinum á valdegnum. Jú fleiri krossar fyri afturhaldsflokkunum, jú fleiri snar um jarnhælin. Fleiri snarini eru, styttri verður tjóðrið og at enda kann ein vera so nærkasliga heftur at ilt verður at fáa hövdið fyri seg aftur.

Leiðin er einans.

Fylking við javnaðarmonnum at slíta øll heftandi bond, frælsi fyri øll, sama rætt og somu lívsmøguleikar fyri øll.

HVÍ MÁ FISKASÖLAN SKIPAST UM?

Tí har situr umboðsnevnd uppá 9 manns, ið sjálvandi einki gera uttan koma saman til at práta og roykja eina sigar ella báðar tvær, og bert kunna tarna og tálma fyri skjótum avgerðum, ið eru fyri neyðini nettupp nú, ið kappingin er so hörð landanna millum. Harumframt er hetta peningaoyðandi, tí einhvør kann ætla hesir menn sita ikki har fyri einki. Seta vit teir til 50.000 kr. er hetta nettoavlopið hjá einum 10 skipum. 10 her og 10 har, hvat verður eftir?

Síðan er tað avrokningarmátin. Her má fiskimaðurin, ið er tað berandi og hann hevur einki at siga, meðan hann skuldi verið tann avgerandi, tí kann ikki lövin fyri arbeidid tryggjast og rindast fult, so verður arbeidid at steðga, fyrr ella seinni.

At 25 % vera býtt frá, er eingin loysn. Fiskimaðurin skal ikki hava 25 %, hann skal hava sítt, hvørki meira ella minni.

Føroya lögting setur á stovn almenna fiskasölu við einum manni frá reiðarum og einum frá fiskimonnum at sita hjá til eftirlits og ráðagerðar. Tingið velur formannin og hesir 3 skjóta upp handilskönan stjórn ið leiðir sölnu.

Avrokningin fer tá fram so, a fiskimannafelögin skulu góðkenna býtið fyrst, áðrenn sölupeningurin kann flytast til teir, ið eiga

hann, her var best, at avrokningarstovnurin til fiskimenn og yvirmenn var á skrivstovu fiskasölunar, og trygd er tá fyri, at arbeidslövin kemur til teirra, ið eiga hana.

Fiskimenn, maskinmeistarar, kokkar, bestumenn og skiparar, krevji nú broytingina meðan einkarrættur Fiskasölunar er uppsagdur, tí kemur hann aftur í lag sum er, seinna dagin verður veitt tykkum sömdir.

Útvarpið ígjárveldið.

Fyrst las Sigurd Joensen eina yrking eftir H. A. Djurhuus.

Sum mentunarmálaráðharri helt Rikard Long röðu.

Heðin Brú las upp úr nýggju skaldsögu síni, sum seinni verður prentað sum kjallari í Sosialinum.

Louis Zachariasen, Knút Wang, Sverri Fon, H. D. Joensen og Maria Mikkelsen løsu upp yrkingar og sögur. Mourantius Viðstein spældi violin, H. Berentssen spældi harmoniku, Leif Mohr sang.

Skemtilíkur: Söknarstýrisfundur, framborin av P. A. Joensen, Knút Wang, P. J. Lindberg, Mourits Mohr og Jakup av Skarði.

Seinasta evni var: »Hvør veit« kapping millum 4 næmingar úr læraraskúlanum og 4 úr studentaskúlanum.

BÓKADAGURIN

Í dag er hin føroyski bókadagurin.

Henda dag eiga allir føroyingar at styðja føroyskar bókmentir, føroyskar hövundar og annars öll tey, ið á ein ella annan hátt eru við til at skapa livandi virðir og dyrgripir innan henda tættin í okkara mentunnarlívi.

Skulu vit liva og trívast sum ein mentað tjóð, má hitt andliga ökið í samfelagslívinum fáa góðan trivna og tey bestu mentingarlíkindi og her má einstaklingurin eins og samfelagið sum heild kenna sína skyldu.

Øll kunnu vit gera tað, og best verður tað gjørt við at keypa eina føroyska bók bókadagin, ið serliga er vígdur okkara bókmentum. Dagliga eiga vit at styðja bókmentina, men henda dag eiga vit serliga at hava føroyskar bókur og føroyskar rithövundar í huga — og keypa minst eina bók hvør.

Úrvalið er stórt, og sjálvt um tað ikki eydnast at fáa ein bóka-lista til bókadagin í ár, kann ein vera fullvisur í at finna eina bók við tí rætta evninum.

Minnist bókadagin.

Styðjið føroyskar bókmentur.

Hevur Dimmalætting misskilt?

Dimmalætting má hava misskilt ella hevur landsstýrismaðurin Hákon Djurhuus verið mismæltur viðvíkjandi valinum av teimum seks monnum, ið skulu kanna avrokningarviðurskiptini o. t.

Nevndin verður vald soleiðis: 1 av fiskimannafelögunum, 1 av motor- og maskinistafelagnum, 1 av skiparafelagnum og 3 av skipseigarunum. Fiskasölan skal geva teir upplýsingar, ið krevjast.

Kom til skaða og doyði.

Í fyrradagin hendi tað óhapp við bryggjugeðina í Runavíkini, at Svend Knudsen av Saltangará datt út av eini kistu, sum er 5—6 m, og fekk skaða á hövdið. Höganes flutti hann á sjúkrahúsið í Havn.

Maðurin doyði í gjáramorgunin.

SKIPASÖLUR

Tíðindir ganga, at øll skip ið státurnin eigur pening í skulu seljast!!!

Hvør keypir??